

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1927 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om beredande av likställighet i tullskyddshänseende mellan, å ena sidan, jordbruket och dess binäringar samt, å andra sidan, de industriella näringarna, m. m.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 144 i första kammaren av herr *Petrus Nilsson* m. fl. och nr 226 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl., har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av en sådan revision av den gällande svenska tulltaxan, att likställighet med avseende å tullskyddet skapas mellan å ena sidan jordbruket och dess binäringar samt å andra sidan de industriella näringarna, ävensom om framläggande snarast möjligt för riksdagen av förslag till en sålunda reviderad tulltaxa.»

Beträffande vad motionärerna till stöd för sitt förslag anfört får utskottet hänvisa till den i första kammaren väckta motionen.

Den 31 januari 1919 tillsatte Kungl. Maj:t den sedermera s. k. tull- och traktatkommittén, vilken erhöll i uppdrag att verkställa en allsidig utredning av det gällande tullsystemets verkningar och i samband därmed av spörsmål rörande Sveriges traktatpolitik, med särskild hänsyn tagen till vikten av att befrämja det ekonomiska samarbetet inom Norden, ävensom att framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda. I det anförande till statsrådsprotokollet nämnda dag, varmed chefen för finansdepartementet motiverade kommitténs tillsättande, angav departementschefen uppgiften för kommittén vara att överväga, huruvida den utveckling av vårt lands näringsliv, såväl på det industriella området som inom jordbruket, vilken föranletts av det rådande tullsystemet, varit till övervägande gagn eller nackdel, ävensom att söka fastställa, i vad mån en ändrad tullpolitik kunde anses vara för den närmaste framtiden national-ekonomiskt fördelaktig.

Tull- och traktatkommittén avgav den 5 juni 1924 betänkande angående tullsystemets verkningar i Sverige före världskriget.

I den skrivelse, med vilken nämnda betänkande överlämnades, meddelade kommittén, vilken arbetat på tre avdelningar, av vilka tullavdelningen

bedrivit den allmänna utredningen om tullsystemets verkningar, angående de arbeten som utgjort huvudföremålet för tullavdelningens verksamhet bland annat följande.

Enligt den av avdelningen från början uppgjorda arbetsplanen skulle arbetet inom densamma bedrivas efter tvenne linjer. Dels skulle, i överensstämmelse med de givna direktiven, verkställas en väsentligen historisk utredning rörande det gällande tullsystemets utveckling och verkningar i skilda hänseenden; dels skulle, parallellt härmed, bedrivas utredningar för klarläggande av de olika näringsgrenarnas aktuella läge för att — jämte resultaten av den historiska utredningen — tjäna som material vid eventuella traktatförhandlingar och för utformningen av förslag till ny tulltaxa. På grund av att det världsekonomiska läget sedan kommittén börjat sin verksamhet alltjämt varit sådant, att det omöjliggjort ett klart bedömande av de olika näringsgrenarnas konkurrensläge gent emot utlandet, hade arbetet inom tullavdelningen funnits böra framför allt koncentreras på de historiska utredningarna, och man hade därvid sökt att klarlägga utvecklingen under tullskyddsperioden från 1880-talets slut och fram till världskriget med tyngdpunkten av utredningsarbetet förlagd till åren närmast före kriget. På förhållandena under själva kriget och den därpå följande kristiden, hade avdelningen i detta sammanhang icke ansett sig som regel böra ingå, då ställningen under dessa år i många hänseenden varit så abnorm, att några slutsatser av värde grundade på dåvarande förhållanden icke i allmänhet ansetts kunna dragas rörande tullsystemets normala verkningar på folkushållningen.

Genom beslut den 19 december 1924 förklarade Kungl. Maj:t att det åt tull- och traktatkommittén lämnade uppdraget skulle, i den del det icke slutförts, upphöra med utgången av år 1924.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 23 januari 1925 lämnat bemyndigande har chefen för finansdepartementet tillkallat två sakkunniga personer att inom finansdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om revision av gällande tulltaxa. Vad det sålunda meddelade uppdraget innefattar framgår av departementschefens yttrande i ämnet till statsrådsprotokollet sistnämnda dag. Efter att hava omnämnt tull- och traktatkommitténs nyss omnämnda betänkande och framhållit, att något förslag till ändring i större eller mindre omfattning av vårt nuvarande tullsystem däri icke framlagts, fortsatte departementschefen:

»Emellertid torde man kunna säga, att de verkställda utredningarna lämna ett omfattande material och väsentliga hållpunkter för ett bedömande av frågan om grunderna för vår framtida tullpolitik. Oberoende av ställningen till denna omfattande fråga synes nu utredning böra igångsättas angående sådana åtgärder, om vilkas lämplighet meningarna icke behöva vara delade. I första hand erfordras en revision av tulltaxan i mera tekniskt avseende, med huvudsakligt syfte att ernå förenklingar samt större översiktlighet och klarhet i fråga om tullbeskattningsens syftemål. Under den tid, som förflutit efter tulltaxans antagande, har vidare framträtt behov av en överarbetning till förekommande av vissa oformligheter i tullbeskattningen, som uppenbarligen icke varit förutsedda eller påkallade av vare

sig tullverkets eller näringslivets intressen. Åtskilliga framställningar angående sådana ändringar hava tid efter annan inkommit till Kungl. Maj:t. Inom vissa av näringslivets områden hava så betydande förändringar ägt rum, att tulltaxans varuspecifikation och tullsatser på den grund kunna vara i behov av komplettering och ändring. Slutligen hava vidtagna ändringar i tulltaxan i vissa fall medfört ej avsedda verkningar; undersökas bör, huruvida och i vad mån korrigeringar kunna i sådana fall vidtagas.»

Enligt vad utskottet inhämtat, beräknas arbetet med den sålunda pågående revisionen av tulltaxan bliva slutfört under innevarande år.

Sedan tull- och traktatkommittén tillsatts, intog bevillningsutskottet den principiella ståndpunkten, att medan utredningen påginge endast synnerligen starka skäl av säregen natur borde föranleda utskottet att tillstyrka vare sig någon ändring av gällande tullsatser eller skrivelse i syfte att påkalla utredning och förslag i någon särskild tullfråga (se bevillningsutskottets betänkande nr 11 år 1920, sid. 21). När valutaspörsmålet blev dominerande, övergick utskottet i betänkanden rörande förslag, som avsågo höjning av gällande tullsatser, alltmera till skäl, som sammanhänge med uppställda syften att söka åstadkomma en stabilisering av prisnivån samt att höja respektive icke försämra vårt penningvärde. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet på sådana grunder hemställt.

Även sedan tull- och traktatkommittén på sätt nämnts slutat sitt arbete, har riksdagen, där icke tulltekniska skäl varit avgörande, på framställning av bevillningsutskottet i allmänhet avslagit förslag, som syftat till ändring av gällande tullskydd. Därvid har bevillningsutskottet såsom skäl åberopat, att prövningen av dylika frågor borde anstå till en framtida revision av tulltaxan. I flera vid denna riksdag avgivna betänkanden har utskottet uttryckt tanken så, att frågorna borde prövas i samband med en allmänare revision av tulltaxan eller åtminstone i ett sådant sammanhang, att alla för bedömandet viktiga synpunkter kunde beaktas och konsekvenserna av olika möjliga lösningar kunde fullt överblickas.

Mot de meningar, som sålunda hävdats i bevillningsutskottets betänkanden och riksdagens beslut, har, då fråga varit om förslag till höjning av gällande tullsatser, ända intill senaste tid oftast stått en av betydande minoriteter företrädd tullskyddsvänlig uppfattning, vilken tagit sig uttryck i reservationsvis framförda förslag till tullförhöjningar, åsyftande att upprätthålla tullarna vid deras ursprungliga realvärde.

Förevarande motion synes vila på den grundåskådningen, att vårt tullsystem skulle ha till huvudsyfte att åstadkomma en från socialpolitisk synpunkt rättvis inkomstfördelning mellan olika grupper av näringsidkare. En sådan uppfattning är emellertid enligt utskottets mening oriktig eller i varje fall ytterst ensidig. Vill man låta samma tullar gälla för hela riket, är det uppenbarligen omöjligt att i ett land som Sverige med dess växlande förutsättningar för jordbruk likformigt gynna alla jordbrukare. Ett häv-

*Utskottets
yttrande.*

dande av liknande synpunkter för våra exportnäringars räkning skulle med nödvändighet utmynna i kravet på borttagandet av alla tullar.

Detta oaktat har motionen givit utskottet anledning att överväga, huruvida tidpunkten kan anses vara inne att till fortsatt prövning upptaga frågan om vårt tullsystems framtid eller med andra ord att fullfölja det arbete, som tull- och traktatkommittén påbörjat men som år 1924 avbröts.

Åtskilliga omständigheter synas tala för att en fortsatt utredning skulle kunna leda till praktiska resultat. En viss avspänning i de meningsmot-satser, som varit rådande, synes på allra senaste tiden ha inträtt. Därom vittnar bland annat föreliggande motion, vilken torde vara representativ för uppfattningen i tullfrågor just nu inom vida kretsar bland vårt lands jordbrukare. Även om man med bestämdhet hävdar kravet på likställighet i fråga om tullskydd mellan jordbruk och industri, synes man inom dessa kretsar vara villig att medverka till ernående av en dylik likställighet även genom sänkning av tullar, om en förutsättningslös utredning skulle giva vid handen, att likställigheten bäst kan åstadkommas på sådant sätt. Inom andra kretsar bland landets skyddsvänner synes man icke längre lika obetingat som förr anse, att ett solidariskt skyddssystem utgör det bästa medlet att främja utnyttjandet av befintliga produktivkrafter i ett land som vårt, vilket på grund av sin glesa befolkning och sina naturtillgångars beskaffenhet saknar möjlighet att på alla näringslivets mångskiftande områden med utsikt till framgång tävla med andra länder. Å andra sidan lära frihandelns principiella anhängare icke vara beredda att förorda omedelbar avskrivning av sådana tullar, som för viktiga näringsgrenar kunna visas vara ett livsvillkor. Uppenbarligen kräves med hänsyn såväl till den inom sådana näringar sysselsatta personalen som till det i desamma nedlagda kapitalet stor varsamhet, då det gäller att minska ett skydd, varunder de vuxit upp.

De olika ståndpunkterna synas alltså icke längre vara så långt skilda från varandra, att möjligheter skulle saknas för en fruktbar diskussion. Sakliga skäl till en genomgående granskning av vårt tullsystem synas å andra sidan föreligga.

Teknikens snabba utveckling under det senaste decenniet på alla områden av näringsliv och kommunikationsväsen har på många punkter från grunden ändrat de förutsättningar, som voro rådande, då vår nuvarande tulltaxa utformades. Riksdagen kan därför icke undgå att alltemellanåt ställas inför nya tullproblem av den mest skiftande art och betydelse, vilka falla helt utanför ramen för den uppgift, som 1925 års tulltaxerevision fått sig förelagd. Erfarenheten har visat, att en rationell lösning av sådana problem är hart när omöjlig, om man vill fasthålla kravet på solidaritet inom systemet. Det blir därför ofta mer eller mindre beroende av slumpen, om man med ett beslut i en dylik fråga lyckas nå det åsyftade resultatet eller icke.

Såsom vårt tullsystem nu är uppbyggt, ligger det i sakens natur, att varje näring, som åtnjuter skydd, på samma gång belastas direkt av tullskyddet för maskiner, halvfabrikat och andra för driften behövliga varor och indirekt

genom de på grund av tullarna i allmänhet förhöjda levnadskostnaderna. Huruvida en sådan näring åtnjuter ett tullskydd, som överstiger utgifterna för den direkta och indirekta belastningen genom andra näringars tullskydd, är synnerligen vanskligt att avgöra i enstaka fall. För många näringar torde bruttotullskyddet endast obetydligt överstiga denna belastning, och vad särskilt angår jordbruket uttalas i de föreliggande motionerna den uppfattningen, att jordbruket som näringsgren i sin helhet icke har något nettotullskydd utan snarare genom industritullarna belastas mera än det gynnas av jordbrukstullarna.

Tull- och traktatkommitténs undersökning av tullsystemets verkningar blev slutförd endast för tiden fram till år 1914, och undersökningens siffermässiga resultat ha icke lämnats obestridda. I varje fall synes emellertid undersökningen giva vid handen, att det är utomordentligt svårt för att icke säga omöjligt att med ett så beskaffat tullsystem som vårt uppnå vissa bestämda, från andra klart avgränsade näringspolitiska mål.

Om icke hela tullsystemet skall vara meningslöst, fordras uppenbarligen, att man skall veta, vad man därmed vill vinna, och än vidare, att man skall kunna avgöra i vad mån detsamma också vinnes. För den skull synes det vara av vikt, att tull- och traktatkommitténs undersökning i berörda ämne fortsattes även för tiden efter världskriget på sådant sätt, att man så långt det är möjligt får reda på vilka av våra mera betydande näringar det är, som åtnjuta ett verkligt nettotullskydd och huru stort detta är.

Den första uppgiften för en fortsatt tullutredning kan därmed anses vara angiven. På grundval av ett sålunda vunnet material bör utredningen sedermera inriktas på att fastställa de förändringar i tullagstiftningen, som ur synpunkten av hela landets ekonomiska bästa kunna vara att förorda. Så stora förändringar ha under de sista årtiondena ägt rum på de tekniska och ekonomiska områdena, att även de som före världskriget funno vårt tullsystem ge den bästa inriktningen åt landets produktiva krafter, torde vara beredda att godtaga kanske väsentliga omläggningar på det ena eller andra området. Det är i nu berörda hänseende tillräckligt att erinra, hurusom övergången från vegetabilisk till animalisk produktion och den växande exporten av animaliska produkter i hög grad minskat intresset inom vissa jordbrukaregrupper för tullskyddet å sistnämnda produkter.

Den starkt framträdande tendensen att bilda sammanslutningar av företag för att behärska marknaden kan i detta sammanhang icke heller lämnas ur räkningen. Ett tullskydd, som beviljats under förutsättning av härskande fri konkurrens mellan olika företag, kan mycket väl finnas obehövt eller skadligt, när läget karakteriseras av kartell- eller trustbildningar.

Slutligen torde anledning finnas att erinra om den betydelse, tullsystemet kan ha för frågan om arbetslöshetens bekämpande. Trots den pågående konjunkturförbättringen synes arbetslösheten icke visa tendens att minskas. Då därjämte emigrationsmöjligheterna i jämförelse med tiden före år 1914 nu äro starkt begränsade, synes det vara en angelägenhet av största vikt att undersöka,

huruvida icke vid sidan av andra åtgärder i samma riktning en tullpolitisk reform skulle kunna vara ägnad att bereda ökade utkomstmöjligheter åt vårt lands medborgare. Vissa industrier ha otvivelaktigt genom teknikens utveckling och förskjutningar i läget på världsmarknaden fått möjligheter till en ur hela landets synpunkt fördelaktig expansion. Det synes vara skäl att undersöka, huruvida icke denna utveckling försvåras eller fördröjes genom verkningarna av bestående tullsatser på andra områden. Om dylika tullsatser skulle visa sig vara av relativt mindre värde för landets näringsliv i dess helhet, måste en omläggning tydligen vara till det helas bästa.

Att utskottet sålunda såsom exempel anfört synpunkter, ur vilka en begränsning av tullskyddet kan synas naturlig, sammanhänger med följande omständigheter. Dels synes det vara bäst överensstämmande med vårt lands naturliga betingelser, både dess utrustning med naturtillgångar och dess mycket begränsade inhemska marknad, att i större utsträckning söka vinna avsättning för svenska produkter på världsmarknaden och icke att söka framskapa en ytterligt splittrad och därför oekonomisk produktion på alla möjliga områden för enbart våra egna behov. Dels kommer en utredning om vårt tullsystems framtid med denna inriktning att kunna naturligt anknyta till de strävanden, som tagit sig uttryck inom Nationernas förbunds ekonomiska konferens och vilka gå ut på att påskynda Europas ekonomiska tillfrisknande genom att främja ett i möjligaste mån obehindrat varuutbyte mellan folken.

Emellertid måste givetvis, med hänsyn till vad tidigare här ovan anförts, utredningen bliva förutsättningslös och vara ägnad att objektivt uppvisa den verkliga ställningen. Utredningsresultatet blir sålunda utgångspunkt för de åtgärder i olika riktningar, vilka vid en därpå grundad prövning befinnas av förhållandena motiverade.

Under åberopande av vad sålunda anförts får bevillningsutskottet, i anledning av de likalydande motionerna nr 144 i första kammaren av herr Petrus Nilsson m. fl. och nr 226 i andra kammaren av herr Olsson i Kulenbergstorp m. fl., samt under åberopande av den befogenhet att väcka förslag i bevillningsfrågor, som enligt § 40 riksdagsordningen tillkommer utskottet, hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning av det gällande tullsystemets verkningar, i den mån dessa icke framgå av redan verkställda undersökningar, samt angående de ändringar i tullagstiftningen, vilka ur de synpunkter, utskottet ovan angivit, kunna finnas påkallade, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, till vilket utredningen giver anledning.

Stockholm den 3 maj 1927.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Wohlin, Wigforss*, Boman, Björnsson, friherre Beck-Friis, Schlyter, Månsson i Furuviik, Jönsson i Boa, Johansson i Arkösund, Hedlund i Östersund*, Olsson i Ramsta, Olsson i Golvvasta, Björklund, Wahlmark, Johansson i Hornsberg, Israel Holmgren*, Ericson i Boxholm*, Johansson i Krogstorp* och Fjellman*.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Boman*, friherre *Beck-Friis*, *Jönsson* i Boa, *Johansson* i Krogstorp och *Fjellman*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Under den ekonomiska kris, som världskriget framkallat, har genom penningvärdets fall det svenska tullskyddets realvärde i hög grad nedgått. Vid en tidpunkt var denna reducering av tullskyddets realvärde så genomgripande, att från frihandelsvänligt håll kunde konstateras, 'att vi ej för närvarande i vår tulltaxa ha något tullskydd att tala om'. (Professor Heckscher i 'Tullsystemets framtid', utgiven 1919). Under de senaste åren har genom penningvärdets stegring tullarnas realvärde åter ökats, men fortfarande gäller i stort sett, vad som i reservationen till tull- och traktatkommitténs betänkande anförts, nämligen att man måste gå tillbaka till tiden före de stora tullförhöjningarnas början, 1888, för att finna en motsvarighet i realvärde till det nu gällande tullsystemet.

Detta förhållande har under det senaste årtiondet föranlett upprepade framställningar om höjning av tullskyddet för de näringsgrenar, vilka hårdast drabbats av krisen, i främsta rummet jordbruket och järnindustrien. Riksdagen har emellertid avslagit framställningarna härom.

För den svenska brödsädesodlingen ha svårigheterna ökats genom de egenartade avsättningsförhållandena på den inhemska spannmålsmarknaden, vilka hindrat utnyttjandet av gällande tullskydd. För att i någon mån förbättra avsättningsförhållandena för svensk brödsädesodling har vid upprepade tillfällen föreslagits införande av s. k. utförselbevis, och fjolårets riksdag beslöt också, att detta system försöksvis skulle tillämpas under tiden 1 augusti 1926—1 juli 1928. Härigenom har, enligt uppgift från Sveriges allmänna lantbrukssällskap, uppnåtts att prisläget hittills genomsnittligt förbättrats med 1 krona 50 öre för 100 kilogram. Prisläget för svensk spannmål är dock alltjämt otillfredsställande, och nu rådande förhållanden på den internationella spannmålsmarknaden motivera ett högre tullskydd än det nuvarande, varvid emellertid utförselbevisens bibehållande är en nödvändig förutsättning för att tullskyddet skall komma jordbruket till godo.

De föreliggande motionerna innehålla emellertid icke några positiva förslag till förbättrat tullskydd för den svenska jordbruksnäringen, utan mo-

tionärerna vilja göra det beroende av en utredning, huruvida en önskvärd lättnad för jordbruket skall kunna vinnas genom antingen en höjning av jordbrukets eller en sänkning av industriens tullskydd. Utgångspunkten för motionerna är ett konstaterande av den disproportion mellan priserna på å ena sidan jordbrukets och å den andra sidan industriens produkter, som inträtt efter kriget. Detta förhållande är, fränsett vissa industrigrenar, obestriddigt, men huvudorsakerna till att industriprodukternas prisläge kunnat hållas jämförelsevis högre än jordbruksprodukterna äro enligt utskottets mening icke att söka i tullsystemet utan i en rad andra faktorer, vilka under senare år i hög grad påverkat prisbildningen. Tullbelastningen, räknad i procent av anskaffningsvärdet, å maskiner, redskap, reservdelar m. m., som jordbruket använder, är betydligt lägre nu än före kriget. Den påpekade, för jordbruket ogynnsamma disproportionen i prishänseende kan därför icke undanröjas genom en sådan förändring i vår tullpolitik, som i motionen förutsättes.

Det i motionen framställda kravet på »en full och effektiv likställighet mellan jordbruk och industri» i tullhänseende har sitt stöd i den s. k. solidaritetsprincipen, på vilken vårt tullsystem uppbyggts. En full likställighet i detta hänseende har dock ej heller tidigare förefunnits, och en sådan avvägning som här begäres möter de största svårigheter. Fordran på full likställighet kommer i konflikt med kravet, att tullen avser att giva en för landet betydelsefull näringsgren det skydd, som den behöver för sin existens. I all synnerhet under de ömtåliga ekonomiska förhållanden, som nu råda, skulle en från teoretiska utgångspunkter etablerad »avvägning» mellan industriens och jordbrukets tullskydd framkalla svåra störningar på det inhemska näringslivets alla områden. De olika näringsgrenarna äro så beroende av varandra, att ett djupare ingrepp i den ena näringens produktionsförhållanden komme att starkt beröra även de övriga. Detta manar till försiktighet vid behandling av tullfrågorna.

En generell sänkning av industriens tullskydd skulle i närvarande stund utsätta vårt näringsliv för ödesdiga ekonomiska rubbningar och otvivelaktigt öka den redan nu svåra arbetslösheten. Verkningarna av en tullpolitisk nyorientering i riktning mot industritullarnas reducering eller borttagande skulle i hög grad drabba industriarbetarklassen och otvivelaktigt framkalla ökade krav på socialpolitiska skyddsåtgärder, vilka för landets övriga medborgare och icke minst jordbrukarklassen sannolikt bleve ej mindre betungande än den nuvarande s. k. industritullbördan. Den minskade köpkraften hos städernas och industrisambhällenas innevånare skulle kunna utöva en ogynnsam inverkan på jordbrukets avsättningsmöjligheter och prishållanden. Hemröa industriens minskade skattekraft skulle medföra en ökning av skattelördan för andra samhällselement.

Den socialpolitiska belastning, som under de senaste årtiondena pålagts vårt näringsliv — särskilt genom den stelt tillämpade 8-timmarlagen samt arbetslöshetspolitiken — är en kraftigt bidragande orsak till att produktions-

kostnaderna här i landet äro högre än i flertalet med oss konkurrerande industriländer. Skattepolitikens inriktning har även medfört, att — såsom nyligen verkställda utredningar på ett övertygande sätt visat — den svenska industrien, och särskilt den som drives i aktiebolagsform, för närvarande är i skattehänseende ogynnsammare behandlad än industrien i våra konkurrens-länder. Vid bedömandet av den svenska industriens möjlighet att utan tullskydd eller med starkt reducerat skydd upptaga konkurrensen med den utländska produktionen måste allvarlig uppmärksamhet ägnas åt detta förhållande. Ett upphävande av industriens tullskydd skulle ovillkorligen framkalla långt gående krav på lättnader för industrien i alla här berörda avseenden — krav som sannolikt icke utan uppslitande strider kunde realiseraras, men som icke kunna avvisas, om vi fortfarande vilja uppehålla vissa grenar av industriell produktion, vilka äro djupt rotfästade i vårt land och här äga naturliga betingelser, ehuru de för närvarande ha att utstå en hård konkurrens från länder med gynnsammare produktionsförhållanden. Utskottet har härmed velat fästa uppmärksamheten på det nära sambandet mellan tullar och socialpolitik samt de konsekvenser i avseende å den senare och å skattepolitiken, som ett upphävande av industriens tullskydd måste medföra.

Den nuvarande tidpunkten är säkerligen mycket olämplig för upptagande av frågan om en allmän revision av vårt tullsystem. Vårt näringsliv behöver nu framför allt lugn och arbetsfred. Stor ovisshet råder om handelspolitikens inriktning ute i världen. I den rapport som Internationella handelskammaren låtit utarbета om hindren för världshandelns utveckling — vilken rapport skall behandlas vid kongressen i Stockholm i juni detta år — betonas också önskvärdheten av att plötsliga och starka ändringar i tullpolitiken undvikas. Jämväl med hänsyn till förestående traktatförhandlingar med främmande makter måste man bestämt avråda från mera avsevärda rubbningar i vårt nuvarande tullsystem, varigenom vi skulle avhända oss värdefulla bytesobjekt.

Slutligen vill utskottet framhålla, att en revision av industritullskyddet i den riktning, som i motionen påyrkas, mycket snart skulle komma att framkalla starka krav på nedsättning eller borttagande av jämväl jordbrukets tullskydd. Den fördel, som jordbruket kan vinna genom tullnedsättning för sådana industrier, vilkas tullskydd i större eller mindre grad belastar jordbruket, kan därför bli kortvarig och dyrköpt, om den igångsatta tullrevisionen skulle utsträckas att omfatta även jordbruket, vilket närmast torde bli en politisk fråga. Det är icke uteslutet att ett bifall till motionärernas utredningskrav kan leda till ett upprivande av hela vårt tullsystem.

Om utskottet sålunda — av skäl som direkt sammanhånga med jordbrukets egna intressen — måste motsätta sig en revision av vårt tullsystem med syfte att åvägabringa en allmän sänkning av industriens tullskydd, så har utskottet därmed ingalunda velat avvisa tanken på sådana ändringar i nu gällande tullsatser, som avse att bringa dessa i bättre

överensstämmelse med nuvarande läges krav och de faktiska behov, som föreligga i avseende å tullskydd för jordbruk och industri. Den tid torde nu vara förbi då frihandel och protektionism stodo oförmedlade emot varandra. Den moderna handelspolitiken har lämnat den doktrinära ståndpunkten samt bedömer behovet av tullar och deras höjd från fall till fall, varvid det i praktiken ofta visat sig, att tullarna utgöra den bästa och billigaste socialpolitiken. De olika partierna ha också börjat övergiva tull- och frihandelsdogmatismen; tullfrågorna bedömas mera efter praktiska synpunkter än efter teoretiska. En undersökning av vårt tullsystem med det begränsade syfte, som nyss angivits, har utskottet funnit vara en uppgift, som låter sig praktiskt genomföras.

Under åberopande av vad sålunda anförts får bevillningsutskottet, i anledning av de likalydande motionerna nr 144 i första kammaren av herr Petrus Nilsson m. fl. och nr 226 i andra kammaren av herr Olsson i Kullenbergs-torp m. fl., hemställa,

att riksdagen måtte (= utskottet) — — — giver anledning»;

samt

av herrar *Wohlin* och *Olsson* i Golvvasta, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Vid behandlingen av åtskilliga till bevillningsutskottet under innevarande riksdag hänskjutna tullfrågor har inom utskottet den tanken framförts, huruvida tiden kan anses vara inne att upptaga förarbeten till en allmän revision av den nu gällande tulltaxan. De här ovan nämnda motionerna hava ånyo givit utskottet anledning att överväga denna fråga. Såsom förut nämnts, innefattade den s. k. tull- och traktatkommitténs den 5 juni 1924 avgivna betänkande allenast en utredning angående tullsystemets verkningar i Sverige före världskriget och kommittén, vars arbete sedermera upphörde, framlade icke något förslag till ändringar i större eller mindre omfattning av vårt nuvarande tullsystem. Det fortsatta utredningsarbetet har, såsom jämväl i det föregående anförts, till huvudsakligt syfte att ernå förenklingar samt större översiktlighet och klarhet i fråga om tullagstiftningen, att avlägsna vissa oformligheter i denna, som uppenbarligen icke varit förutsedda eller påkallade av vare sig tullverkets eller näringslivets intressen, samt att med hänsyn till inträffade förändringar inom vissa av näringslivets områden ävägbringa kompletteringar och ändringar av tulltaxans varuspecifikation och tullsatser. Någon ändring av det nuvarande tullskyddssystemets grundvalar eller ens några ur skyddssynpunkt mera betydelsefulla jämkningar i detta system avses icke med denna utredning, vilken, enligt vad utskottet erfarit, numera står inför sitt avslutande. Det har med hänsyn till dessa omständigheter gällt för utskottet att bedöma, huruvida vårt näringslivs nuvarande förhållanden och vår nationalhushåll-

nings nuvarande struktur göra det lämpligt och önskvärt att till en allmänare granskning och revision upptaga den nu gällande tullagstiftningen.

Härvid har utskottet icke kunnat underlåta att bemärka, hurusom vår tullagstiftning i stort sett utformades på en tid, då förhållandena inom vårt näringsliv i mycket gestaltade sig annorlunda mot nu. Teknikens snabba utveckling på alla områden av vårt näringsliv och kommunikationsväsen har på många punkter ändrat de förutsättningar, som voro rådande då vår nuvarande tulltaxa utformades. Näringsgrenar finnas, som före kriget ansågos vara eller kunna bli för landet av sådan betydelse, att de borde skyddas genom tullar, men som numera torde framstå såsom ur nationalekonomisk synpunkt mindre viktiga eller såsom tillverkningsgrenar, för vilka vårt land icke äger större naturliga förutsättningar. Å andra sidan kan man peka på en rad andra näringar, vilkas ökade betydelse för landet blivit uppenbar och vilkas upprätthållande under en tid av skärpt internationell konkurrens framstår som en aktuell angelägenhet av stor vikt. Ytterligare tillkommer, att penningvärdet numera är ett annat och lägre än före kriget. Utskottet har redan ur dessa allmänna synpunkter funnit vägande skäl tala till förmån för uppfattningen, att tiden nu är inne för upptagandet av en omsorgsfull och förutsättningslös utredning, huruvida och i vad mån tulltaxan kan behöva omarbetas för att fylla de krav, som numera måste ställas på densamma. Utskottet finner tidpunkten härför så mycket mera vara inne, som riksdagen under de senaste åren oupphörligen ställts inför nya tullproblem av den mest skiftande art och betydelse, vilka helt fallit utom ramen för den uppgift, som 1925 års tulltaxerevision fått sig förelagd. I saknad av nödigt underlag för det nuvarande tullskyddssystemets bedömande har utgången inom riksdagen av dylika fragor och lösningarnas ändamålsenlighet ofta mer eller mindre berott av tillfälligheter.

Till grund för vår nuvarande tullagstiftning ligger som bekant principen om det s. k. solidariska tullskyddet. Grundsatsen, att ett tullsystem bildar ett sammanhängande helt, är så tillvida riktig, att inom alla tillverkningsbranscher tullsatserna för hel- och halvfabrikat måste noga avvägas i förhållande till varandra och, i allmänhet, att konsekvensen av en tullförhöjning eller av en tullsänkning måste beaktas med avseende å alla av en sådan förändring berörda tullpositioner. Emellertid synes det utskottet böra tagas under omprövning, huruvida vårt nuvarande tullsystems inre byggnad är sådan, att det svenska näringslivets intressen och folkhushållningen i allmänhet därigenom bäst främjas. Från många näringsvänliga hall sättes numera i fråga, huruvida kravet på solidaritet inom tullsystemet, genomfört på sätt i vår nuvarande tullagstiftning skett, befordrar en rationell lösning av ständigt framträdande nya problem av näringspolitisk natur. Ytterligare bör bemärkas, att, såsom vårt tullsystem nu är uppbyggt, varje näring, som åtnjuter skydd, i större eller mindre grad belastas av andra näringars tullskydd. Huruvida en viss näring åtnjuter ett tullskydd, som överstiger utgifterna för denna av andra näringars tullskydd föranledda

direkta och indirekta belastning är i enstaka fall vanskligt att avgöra. För många näringar torde bruttotullskyddet endast obetydligt överstiga och för andra understiga denna belastning, och särskilt jordbrukets målsmän synas numera icke vara främmande för uppfattningen, att jordbruket såsom näringsgren icke har något nettotullskydd. Det synes utskottet, som borde en utredning av den nuvarande tullagstiftningens verkningar i närvarande tid böra gå ut på en undersökning av de olika näringarnas nettotullskydd. Därigenom ernås ett underlag för bedömande av denna tullagstiftnings verkliga värde för de olika näringarna och möjlighet öppnas att, på grundval av ett sålunda vunnet material, skrida till en saklig diskussion av de förändringar i tulltaxan, som kunna vara att förorda ur synpunkten av hela landets ekonomiska bästa.

Den i de ovan nämnda motionerna väckta frågan om förhållandet mellan jordbrukets och industriens tullskydd är ett spørsmål, som bör kunna ingå som ett naturligt led i en utredning av den natur, utskottet här förordar. Klarläggas bör, huruvida den i motionerna utvecklade uppfattningen är väl grundad och, i den mån detta befinnes vara fallet, bör en bättre avvägning ske av jordbrukets och de industriella näringarnas skydd. Att jordbruket härvid bör betraktas som en näring, vars vidmakthållande är för landet i dess helhet av yttersta vikt, torde knappast behöva från utskottets sida betonas.

Vid en revision av vår tullagstiftning bör även tagas i betraktande, att under den förflutna tiden tendensen till förtrustning och kartellisering starkt framträtt på skilda områden av näringslivet. Sådana sammanslutningsrörelser torde i flera avseenden hava varit till nationalekonomiskt gagn, men å andra sidan bör vid revisionsarbetet även trusternas och kartellernas verksamhet komma under omprövning. Ett tullskydd, som beviljats under förutsättning av fri konkurrens mellan företagen inom landet, kan efter en genomförd förtrustning eller kartellisering behöva jämkas.

Det säger sig självt, att den utredning utskottet nu förordar bör företagas under noggrannt beaktande av såväl jordbrukets som de industriella näringarnas berättigade intressen; jordbruk och industri bilda tillsammans grundvalarna för vårt folks ekonomiska ställning och inverka även ömsesidigt främjande på varandra. Skadliga störningar inom näringslivet böra undvikas och tulltaxerevisionen bör så förberedas, att landets möjligheter att bereda arbetstillfällen icke förminskas utan fastmera ökas. Utskottet anser det sålunda vara av största vikt, att de nationalekonomiskt betydelsefulla svenska industrier, som för sitt upprätthållande behöva tullskydd, icke försvagas utan fastmera stärkas gentemot förekommande utländsk konkurrens. Det bör emellertid övervägas, huruvida icke genom en överarbetning av tulltaxan vårt lands produktiva krafter skulle sättas bättre i tillfälle att utveckla vårt näringsliv efter våra naturliga betingelser och främja strävandena att i än större utsträckning än nu är fallet vinna avsättning för svenska produkter på världsmarknaden.

Utskottet förutsätter till sist, att vid den nu förordade utredningens verkställande vederbörlig uppmärksamhet ägnas åt den traktatpolitiska utvecklingen i världen och närmast till vårt eget lands handelspolitiska läge och förestående traktatförhandlingar med främmande makter. I detta hänseende förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t giver för utredningen nödiga direktiv.

Under åberopande av vad sålunda anförts får bevillningsutskottet, i anledning av de likalydande motionerna nr 144 i första kammaren av herr Petrus Nilsson m. fl. och nr 226 i andra kammaren av herr Olsson i Kullenbergs-torp m. fl., hemställa,

att riksdagen måtte (= utskottet) — — — giver anledning.»
